SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 20. maja 2010 *

V zadevi C-111/09,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi členov 68 ES in 234 ES, ki ga je vložilo Okresní soud v Chebu (Češka republika) z odločbo z dne 3. februarja 2009, ki je prispela na Sodišče 23. marca 2009, v postopku

Česká podnikatelská pojišťovna as, Vienna Insurance Group

proti

Michalu Bilasu,

* Jezik postopka: češčina.

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, C. Toader (poročevalka), sodnica, K. Schiemann, P. Kūris in L. Bay Larsen, sodniki,

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodni tajnik: R. Grass,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za češko vlado M. Smolek, zastopnik,

– za nemško vlado M. Lumma, zastopnik,

– za slovaško vlado B. Ricziová, zastopnica,

– za Komisijo Evropskih skupnosti A.-M. Rouchaud-Joët in M. Šimerdová, zastopnici,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 24 in 26 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Česká podnikatelská pojišťovna as, Vienna Insurance Group (v nadaljevanju: ČPP), zavarovalnico s sedežem v Češki republiki, in M. Bilasom, zavarovalcem s stalnim prebivališčem na Slovaškem, glede zahtevka za plačilo zavarovalne premije.

Pravni okvir

3 Pravila o pristojnosti v zvezi z zavarovanjem so določena v oddelku 3 poglavja II Uredbe št. 44/2001, ki vsebuje člene od 8 do 14.

4 Člen 8 te uredbe določa:

„Brez poseganja v člen 4 in točko 5 člena 5 je pristojnost v zadevah v zvezi z zavarovanjem določena v tem oddelku."

5 Člen 12(1) te uredbe določa:

„Brez poseganja v člen 11(3) lahko zavarovalnica sproži postopek samo pred sodišči države članice, v kateri ima toženec stalno prebivališče, ne glede na to, ali je toženec zavarovalec, zavarovanec ali upravičenec iz zavarovanja."

6 Člen 13 te uredbe določa:

„Od določb tega oddelka je mogoče odstopati samo z dogovorom:

1. ki je sklenjen potem, ko je prišlo do spora; ali

[…]“

7 Člen 22 v oddelku 6 poglavja II Uredbe št. 44/2001 določa pravila o izključni pristojnosti.

8 Člen 24 te uredbe, ki je v oddelku 7, naslovljenem „Dogovor o pristojnosti“, poglavja II, določa:

„Poleg pristojnosti, ki izhaja iz drugih določb te uredbe, je pristojno tudi sodišče države članice, pred katerim se toženec spusti v postopek. To pravilo pa ne velja, če se je spustil v postopek, da bi ugovarjal pristojnosti ali če je v skladu s členom 22 izključno pristojno drugo sodišče.“

9 Oddelek 8, naslovljen „Preizkus pristojnosti in dopustnosti“, poglavja II Uredbe št. 44/2001 vsebuje člena 25 in 26.

10 Člen 25 te uredbe določa:

„Če je sodišču države članice predložen zahtevek, katerega glavni predmet je zadeva, za katero so po členu 22 izključno pristojna sodišča druge države članice, se to sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno."

11 Člen 26(1) te uredbe določa:

„Če je toženec s stalnim prebivališčem v eni od držav članic tožen v drugi državi članici in se ne spusti v postopek, se sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno, razen če pristojnost izhaja iz določb te uredbe."

12 Člen 35 Uredbe št. 44/2001, ki je v oddelku 1, naslovljenem „Priznanje", poglavja III, naslovljenega „Priznanje in izvršitev", določa:

„1. Poleg tega se sodna odločba ne prizna, če se ni upoštevalo določb oddelkov 3, 4 ali 6 poglavja II ali v primeru iz člena 72.

[…]

3. Brez poseganja v prvi odstavek pristojnosti sodišč države članice izvora ni dovoljeno preverjati. Preizkusa javnega reda iz točke 1 člena 34 ni dovoljeno uporabiti glede pravil o pristojnosti."

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

13 Zavarovalnica ČPP je 14. aprila 2008 pri predložitvenem sodišču vložila tožbo proti M. Bilasu, da bi se mu naložilo plačilo 1755 CZK z zamudnimi obrestmi za dolgovano premijo iz zavarovalne pogodbe, sklenjene med strankama 30. maja 2002.

14 Ko je Okresní soud v Chebu pozvalo M. Bilasa, naj predloži svoja stališča, je ta vsebinsko izpodbijal trditev zavarovalnice ČPP, ne da bi uveljavljal ugovor nepristojnosti sodišča, ki odloča o sporu.

15 Okresní soud v Chebu je v predložitvenem sklepu poudarilo, da je iz Uredbe št. 44/2001 razvidno, da če ni bil vložen tak ugovor, ne more preizkusiti svoje pristojnosti, saj spor ne spada med primere, določene s členom 25 in 26 te uredbe.

16 Poleg tega je poudarilo, da če vsebinsko odloči brez preizkusa svoje pristojnosti, njegova odločitev ne bo mogla biti priznana v smislu člena 35 Uredbe št. 44/2001. Ta določba namreč ne dopušča, da se v državi članici prizna odločba, ki je ni izdalo pristojno sodišče v smislu določb oddelkov 3, 4 in 6 poglavja II te uredbe. Okresní soud

v Chebu meni, da ker v zadevi odloča ob neupoštevanju člena 12(1) navedene uredbe, njegova odločba ne bo priznana v drugi državi članici.

17 Predložitveno sodišče torej dvomi o pravilnosti take ugotovitve. Poudarja, da bi moralo imeti možnost bodisi preveriti svojo pristojnost ne glede na člen 26 Uredbe št. 44/2001 bodisi v zvezi s svojo pristojnostjo uporabiti člen 24 navedene uredbe, čeprav možnost uporabe te določbe ne izhaja izrecno iz besedila člena 8 te uredbe.

18 Okresní soud v Chebu je ob upoštevanju teh stališč prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 26 Uredbe […] št. 44/2001 […] razlagati tako, da sodišču ne dovoljuje obravnavati njegove mednarodne pristojnosti, če se tožena stranka udeleži postopka, čeprav za zadevo veljajo pravila o obvezni pristojnosti v smislu oddelka 3 [poglavja II te] uredbe in je bila tožba vložena v nasprotju z njimi?

2. Ali lahko tožena stranka s svojo udeležbo v postopku vzpostavi mednarodno pristojnost sodišča v smislu člena 24 Uredbe [št. 44/2001], čeprav za postopek veljajo pravila o izključni pristojnosti v smislu oddelka 3 [poglavja II te] uredbe in je bila tožba vložena v nasprotju z njimi?

3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen, ali je mogoče dejstvo, da se tožena stranka udeleži postopka v zadevi v zvezi z zavarovanjem pred sodiščem, ki sicer

v skladu z Uredbo [št. 44/2001] ni pristojno, obravnavati kot sporazum o pristojnosti v smislu člena 13(1) [te] uredbe?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Drugo vprašanje

19 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 24 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da je sodišče, ki odloča o sporu, ne glede na pravila iz oddelka 3 poglavja II te uredbe pristojno, če se tožena stranka spusti v postopek in ne uveljavlja ugovora nepristojnosti.

20 To vprašanje se nanaša na vprašanje, ali udeležba tožene stranke – ki ne izpodbija pristojnosti sodišča, ki odloča o sporu, v postopku – tudi v sporih, za katere se uporabljajo pravila posebne pristojnosti, določena z Uredbo št. 44/2002, kakršna so pravila v oddelku 3 poglavja II te uredbe v zvezi z zavarovanjem, pomeni tihi dogovor o pristojnosti.

21 V zvezi s tem je treba poudariti, da člen 24, prvi stavek, Uredbe št. 44/2001 določa pravilo pristojnosti, ki temelji na udeležbi tožene stranke v postopku, za vse spore, v katerih pristojnost sodišča, ki odloča o sporu, ne izhaja iz drugih določb te uredbe. Ta določba se uporablja tudi takrat, ko je bila zadeva sodišču predložena ob neupoštevanju določb navedene uredbe, in povzroči, da je udeležbo tožene stranke mogoče

šteti za tiho priznanje pristojnosti sodišča, ki odloča o sporu, in torej kot dogovor o njegovi pristojnosti.

22 Člen 24, drugi stavek, Uredbe št. 44/2001 določa izjeme od tega splošnega pravila. Določa, da ne gre za tihi dogovor o pristojnosti sodišča, ki odloča o sporu, če tožena stranka uveljavlja ugovor nepristojnosti in s tem izrazi, da ne priznava pristojnosti tega sodišča, ali če gre za spore, za katere člen 22 navedene uredbe določa pravila o izključni pristojnosti.

23 Ta drugi stavek vsebuje določbo, ki omeji področje uporabe splošnega pravila. Zato je treba ta stavek, kot so poudarile češka, nemška in slovaška vlada ter Komisija Evropskih skupnosti, šteti za izjemo in ga razlagati ozko.

24 Iz tega sledi, da drugega stavka člena 24 Uredbe št. 44/2001 ni mogoče razlagati, kot da dopušča izključitev uporabe splošnega pravila, določenega v prvem stavku istega člena, za spore, na katere se izrecno ne nanaša.

25 V skladu s sodno prakso v zvezi s členom 18 Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), ki je v bistvu popolnoma enaka določba kot člen 24 Uredbe št. 44/2001, se v primerih, ki niso izrecno navedeni med izjemami, določenimi v drugem stavku navedenega člena 18, uporablja splošno pravilo o tihem dogovoru o pristojnosti. Sodišče je s tem, da je odločilo v okviru spora, v katerem sta stranki sklenili sporazum o pristojnosti sodišča, potrdilo, da ni bilo razlogov, povezanih s splošno sistematiko ali cilji navedene konvencije, da bi se štelo, da stranki spora ne moreta predložiti v odločanje drugemu sodišču, ki ni določeno z dogovorom (glej sodbi z dne 24. junija 1981 v zadevi Elefanten Schuh, 150/80, Recueil, str. 1671, točka 10, in z dne 7. marca 1985 v zadevi Spitzley, 48/84, Recueil, str. 787, točki 24 in 25).

26 V teh okoliščinah – ker pravila o pristojnosti, navedena v oddelku 3 poglavja II Uredbe št. 44/2001, niso pravila o izključni pristojnosti – se mora sodišče, ki odloča o sporu, ne glede na navedena pravila izreči za pristojno, če se tožena stranka udeleži postopka in ne uveljavlja ugovora nepristojnosti.

27 Okresní soud v Chebu se v predložitvenem sklepu sprašuje, ali je mogoče, da njegova odločitev ne bo priznana v smislu člena 35(1) Uredbe št. 44/2001, če se izreče za pristojno na podlagi člena 24 te uredbe, vendar ne da bi se upoštevala pravila iz oddelka 3 poglavja II te uredbe.

28 V zvezi s tem je treba poudariti, da navedeni člen 35 kot razlog za nepriznanje določa neupoštevanje pravil o posebni pristojnosti, zlasti tistih v zvezi z zavarovanjem, katerih cilj je zagotoviti okrepljeno varstvo šibkejše stranke.

29 Taka določba se nanaša na nepriznanje odločb, ki jih je izdalo nepristojno sodišče, ki je v zadevi odločalo v nasprotju s temi pravili. Ta odločba se torej ne uporabi, če odločbo izda pristojno sodišče. Za tak primer gre zlasti takrat, ko v zadevi odloča sodišče – tudi če niso bila upoštevana navedena pravila o posebni pristojnosti – pred katerim se tožena stranka spusti v spor in ne uveljavlja ugovora nepristojnosti. Tako sodišče je namreč pristojno na podlagi člena 24 Uredbe št. 44/2001. Zato člen 35 te uredbe ne preprečuje priznanja odločbe, ki jo je izdalo to sodišče.

30 Zato, čeprav je na področjih, navedenih v oddelkih od 3 do 5 poglavja II te uredbe, cilj pravil o pristojnosti zagotoviti šibkejšim strankam okrepljeno varstvo (glej v zvezi s tem sodbo z dne 13. decembra 2007 v zadevi FBTO Schadeverzekeringen, C-463/06, ZOdl., str. I-11321, točka 28), tej stranki ni mogoče vsiliti sodne pristojnosti, določene s temi oddelki. Če se taka stranka prostovoljno odloči, da se bo spustila v spor

pred sodiščem, ji Uredba št. 44/2001 daje možnost, da se glede na vsebino brani pred drugim sodiščem, in ne pred tistimi, ki so določena na podlagi navedenih oddelkov.

31 Češka in slovaška vlada sta v stališčih poudarili, da bi za to, da se udeležba tožene stranke v sporu opredeli za tihi dogovor o pristojnosti v sporu, kakršen je ta, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, tožena stranka kot šibkejša stranka morala imeti možnost, da se v celoti seznani z učinki svoje obrambe glede na vsebino. Sodišče, ki odloča o sporu, bi zato moralo po uradni dolžnosti v interesu varstva šibkejše stranke preveriti, ali je izraz njene volje dejansko zavesten in se z njim lahko utemelji njegova pristojnost.

32 Poudariti je treba, da je tako obveznost mogoče naložiti le tako, da se v Uredbo št. 44/2001 vključi izrecno pravilo. Vendar se sodišče, ki odloča o sporu, še vedno lahko prepriča – ob upoštevanju cilja pravil o pristojnosti, ki izhajajo iz oddelkov od 3 do 5 poglavja II te uredbe, in sicer da se zagotovi okrepljeno varstvo stranki, ki se šteje za šibkejšo – da je tožena stranka v postopku pred njim v teh okoliščinah v celoti seznanjena s posledicami tega, da se spusti v postopek.

33 Iz navedenega je razvidno, da je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 24 Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da se mora sodišče, ki odloča o sporu, ne glede na pravila iz oddelka 3 poglavja II te uredbe izreči za pristojno, kadar se tožena stranka spusti v spor in ne uveljavlja ugovora nepristojnosti, saj taka udeležba tožene stranke v sporu pomeni tihi dogovor o pristojnosti.

Prvo in tretje vprašanje

34 Ker je odgovor na drugo vprašanje pritrdilen, Sodišču ni treba obravnavati tretjega vprašanja, saj ga je predložitveno sodišče predložilo le, če bi bil odgovor na drugo vprašanje nikalen.

35 Glede prvega vprašanja, ki se nanaša na razlago člena 26(1) Uredbe št. 44/2001, zadošča ugotovitev, da – ker je iz odgovora Sodišča na drugo vprašanje razvidno, da se mora predložitveno sodišče na podlagi te uredbe v obravnavanem primeru izreči za pristojno – bi bil preizkus navedene določbe, ki se v skladu s svojim besedilom uporabi le, če gre za sodišče, ki ni pristojno v smislu navedene uredbe, popolnoma brezpredmeten.

Stroški

36 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 24 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da se mora sodišče, ki odloča o sporu, ne glede na pravila iz oddelka 3 poglavja II te uredbe izreči za pristojno, kadar se tožena stranka spusti v spor in ne uveljavlja ugovora nepristojnosti, saj taka udeležba tožene stranke v sporu pomeni tihi dogovor o pristojnosti.

Podpisi